

اطلاع‌رسانی در حوزه کتابخانه‌های عمومی ایران: بررسی عملکرد هیأت امنای کتابخانه‌های عمومی کشور در انتشار ۱۴ ساله فصلنامه «پیام کتابخانه»

• فردین کولانیان

مقدمه

یادآوری این نکته بسیار حائز اهمیت است که حضور هیأت امنای کتابخانه‌های عمومی کشور در عرصه مطبوعات تخصصی حوزه کتابداری و اطلاع‌رسانی کشور آن هم در زمانی که نهادی همچون کتابخانه ملی ایران با آن سابقه طولانی تقریباً همگام با این نهاد به فکر انتشار فصلنامه تخصصی کتابداری (فصلنامه کتاب) افتاده بود و نهادهایی همچون مرکز اطلاعات و مدارک علمی ایران براحتی هر چه تمام سال‌ها قید انتشار نشریه تخصصی کتابداری و اطلاع‌رسانی (علوم اطلاع‌رسانی) را زده بود، حرکتی بسیار ارزشمند و مغتنم و ماندگار در تاریخ کتابداری و اطلاع‌رسانی ایران خواهد بود. این نکته را نیز باید در نظر داشت حتی در جزیره به اصطلاح آرامش قبل از انقلاب اسلامی نیز هیأت امنای وقت کتابخانه‌های عمومی کشور دست به چنین اقدامی نزده بود. در دوران راکد و کم تحرکی که تنها بخشی از علل آن را می‌توان ناشی از مشکلات تحمیل شده از جانب دست‌هایی فراتر از مرزهای جغرافیایی و از جانب گردانندگان بازی‌های نازیبای عرصه سیاست و سلطه جهانی بدانیم، ظهور فصلنامه تخصصی پیام کتابخانه و نشریه‌ای همچون فصلنامه کتاب برای ما کتابداران نو ورود به عرصه کار و تلاش این حوزه به قدری مغتنم و روحیه دهنده بود که شاهد آن را دیگر همکاران و کتابداران ایرانی که بعد از زمان تولد این دو نشریه پا به عرصه تحصیل و کار گذاشته‌اند و می‌گذارند شاید نچشند.

• فصلنامه پیام کتابخانه

• صاحب امتیاز: وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی (دبیرخانه

هیأت امنای کتابخانه‌های عمومی کشور)

• مدیر مسئول: محمدحسین ملک احمدی

• (زیر نظر شورای نویسندگان)

• سردبیر: غلامرضا غفاری

• مدیر اجرایی: حجت اشرفی

• ویراستار ادبی: اعظم محمدی

• حروفنگاری: مریم محمدعلیزاده

• مسوؤل اشتراک: مریم محمدعلیزاده

• صفحه‌آرا: ناظم رام

• گرافیک: آتلیه گلبرگ

• لیتوگرافی، چاپ و صحافی: سازمان چاپ و انتشارات

وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی

• نشانی: تهران، میدان جهاد (دکتر فاطمی)، خیابان

بیستون، پلاک ۷، ساختمان شماره ۱، وزارت فرهنگ و ارشاد

اسلامی، دبیرخانه هیأت امنای کتابخانه‌های عمومی کشور

تلفن: ۵۰-۸۸۹۷۷۵۴۹

دورنگار: ۸۸۹۵۱۴۹۸

شماره استاندارد بین‌المللی پیاپیها

ISSN: ۱۰۲۷-۷۳۳۸

ارزیابی فعالیت‌های نشریات تخصصی حوزه‌های مختلف علوم امروزه امری رایج می‌باشد. آبخور نظری آن به لزوم شناسایی نقاط قوت و ضعف عملکردی نشریات و تکاپو برای ارتقای سطح کیفی و کمی عملکرد نشریات جهت هماهنگ‌سازی آن‌ها با تحولات روز حوزه تخصصی مربوطه باز می‌گردد. در ایران در حوزه نشریات کتابداری و اطلاع‌رسانی می‌توان به دو نمونه از این ارزیابی‌ها اشاره کرد: یکی پژوهش آقای عبدالرضا نوروزی چاکلی با عنوان «بررسی عملکرد شش ساله مجله کتاب ماه کلیات» (۱: ۱۸ - ۴۱) و دیگری پژوهش نگارنده با عنوان «نگاهی به عملکرد خبرنامه انجمن علمی کتابداری و اطلاع‌رسانی ایران» (۲: ۱۴۲ - ۱۵۵). در این پژوهش که به سفارش نشریه کتاب ماه کلیات انجام شده است، نگارنده بر آن است تا عملکرد هیأت امنای کتابخانه‌های عمومی کشور در انتشار ۱۴ ساله فصلنامه تخصصی پیام کتابخانه را به نقد و ارزیابی بنشیند تا از رهگذر آن نقاط قوت و ضعف این نشریه و چشم‌انداز کلی عملکردی این نشریه برای جامعه کتابداری و اطلاع‌رسانی ایران روشن و قدم‌هایی جهت ارتقای هر چه بیشتر این نشریه برداشته شود.

معرفی نشریه

در تعریف فصلنامه در دانشنامه کتابداری و اطلاع‌رسانی آمده است: «فصلنامه یا quarterly پیاپی است که سالی چهار بار، یک شماره در هر فصل منتشر می‌شود» (۳: ۲۳۶-۲۳۵). نشریه پیام کتابخانه که موضوع این پژوهش می‌باشد نیز به استناد اطلاعات توصیفی نشریه، فصلنامه است. مشخصات این نشریه به شرح ذیل می‌باشد (براساس اطلاعات آخرین شماره ۵۲-۵۳):

در مورد هدف این مجله در یادداشت سردبیری شماره اول، آقای ابراهیم انصاری لاری سردبیر و مدیر کل وقت نشریه و هیأت امنای کتابخانه‌های عمومی کشور می‌نویسد: «کتابخانه که در فرهنگ گذشته ما خانه حکمت و معرفت خوانده می‌شد، علی‌رغم قدمت و قداستی که در فرهنگ ملی، اسلامی داشته و دارد، در سیر تاریخ متناسب با قدر و منزلت واقعی‌اش به کمال نرسیده و تاریخ فرهنگ ما هرگز به نقطه عطفی که نشان از رشد و شکوفایی کتابخانه باشد اشاره‌ای که ندارد هیچ، حتی اندک تلاشی در جهت حفظ آن قداست دیرینه را نیز نمی‌نمایاند... تقویت و توسعه همه جانبه و عمیق و جدی پایگاه‌های نشر علم و دانش، دانشگاه‌هایی

با درب‌های گشوده بر روی همه، کتابخانه‌ها، و بخصوص کتابخانه‌های همگانی، مردمی و عمومی جلوه عینی رسالت ماست... پیام کتابخانه بعنوان رویشی نو در بستر این رسالت با باغبانی و عنایت شماست که به بار می‌نشیند» (۴: ۲-۳).

در پیشینه‌های مکتوب درباره این نشریه علاوه بر دو مورد ذکر شده در مقدمه که از نظر روش‌شناسی و زمان انتشار به این مقاله شباهت و نزدیکی دارند نه موضوع، می‌توان به پژوهش آقای ابادری نیز اشاره کرد که به بررسی نشریه پیام کتابخانه پرداخته است. ایشان در مقاله‌ای با عنوان «بررسی فصلنامه پیام کتابخانه از ابتدای انتشار تا پایان سال یازدهم» که در شماره اول و دوم، بهار و تابستان سال ۱۳۸۱ این نشریه منتشر شده است به بررسی پیام کتابخانه از جنبه‌هایی نظیر جنسیت نویسندگان و مترجمان مقالات، مدارک تحصیلی، موضوعات مورد توجه نشریه، نوع مطالب و آمار مطالب منتشره در نشریه پرداخته است (۵: ۳۷-۴۱). خانم شیفته سلطانی در مقاله‌ای با عنوان «آشنایی با مجلات کتابداری ایران» که در شماره اول دوره نهم مجله فصلنامه کتاب منتشر شده است، در ضمن اشاره به سایر مجلات این حوزه در زبان فارسی به مجله پیام کتابخانه نیز اشاره می‌نماید (۶: ۶۵-۸۷).

سه نمایه از پیام کتابخانه تهیه شده است که اولی نمایه سال‌های ۱۳۷۰-۱۳۷۲ می‌باشد که توسط مهرداد نیکنام

نشریه منتشر شده است که تاریخ انتشار آخرین شماره مربوط به بهار و تابستان ۱۳۸۳ می‌باشد. نشریه از طریق اشتراک و همچنین ارائه در سطح کتاب‌فروشی‌ها و ناشران تخصصی و مرتبط با این حوزه به علاقه‌مندان ارائه می‌شود. در مورد تیراژ این نشریه همچون تیراژ سایر نشریات توجهی به درج تیراژ در نشریه نمی‌شود و مشخص نیست علت رعایت این سنت غیرحسنة از جانب نشریات چیست، در صورتی که وجود اطلاعات هرچه کامل‌تر در مورد نشریات و منابع علمی، در بستر زمان امکان ارزیابی و تحلیل دقیق‌تر از منابع و بیان تاریخی متن‌تر را برای پژوهشگران فراهم می‌نماید. نشریات تخصصی و مجلات قریب به اتفاق از درج زمان انتشار نیز ابا دارند و تنها تاریخ و شماره دوره انتشار نشریه را درج می‌نمایند. این نشریه نیز چنین عملکردی داشته است. این نکته نیز دست پژوهشگران را در ارائه تحلیل و اطلاعات دقیق در مورد نشریات می‌بندد و در واقع نمی‌تواند برای این نشریه و سایر نشریات امتیاز مثبت ارزیابی شود. در اطلاعات مندرج در روی و پشت و صفحه توصیفات نشریه هیچ اشاره‌ای به نوع و گرایش و رتبه این نشریه بر اساس رتبه‌بندی مجلات تخصصی وزارت علوم، تحقیقات و فناوری نشده و لازم است دست‌اندرکاران نشریه فکری در این خصوص بنمایند. قیمت میانگین پشت جلد هر شماره نشریه ۳۷۰۰ ریال می‌باشد. در جدول ذیل می‌توان روند تحول قیمت نشریه را در طول دوره انتشار ۱۴ ساله آن بوضوح مشاهده کرد:

جدول شماره ۱:

مقایسه روند قیمت نشریه در طول دوره مورد بررسی

ردیف	شماره نشریه	قیمت نشریه به ریال
۱	۱-۸ و ۱۱	۸۵۰ ریال
۲	۱۰ و ۹	۱۲۰۰
۳	۱۲-۱۹	۲۴۰۰
۴	۲۰-۲۱ و ۲۴-۳۵	۳۰۰۰
۵	۲۲-۲۳	۴۵۰۰
۶	۳۶-۳۹	۵۰۰۰
۷	۴۰-۴۵	۶۰۰۰
۸	۴۶-۵۳	۷۵۰۰

در مجموع مطالب این نشریه در طول ۱۴ سال در ۴۶۴۷ صفحه منتشر شده و سهم میانگین هر شماره نشریه ۸۸ صفحه و هر مجلد ۱۱۶ صفحه است (۱۶).

و فروش مؤمنین تهیه و در شماره سوم و چهارم، پاییز و زمستان سال ۱۳۷۴ این نشریه منتشر شده است. این نمایه از نوع فهرست عام (در این نوع نمایه شناسه‌های نویسنده، مترجم، عنوان و موضوع در کنار هم در یک ردیف الفبایی ارائه می‌شوند) می‌باشد و در ۶۹ صفحه ارائه شده است (۷: ۸۶-۱۴۵). نمایه دوم این نشریه مربوط به سال‌های ۱۳۷۳-۱۳۷۵ می‌باشد که توسط مهرداد نیکنام و لیلی سوداگر تهیه و در شماره دوم، تابستان ۱۳۷۶ به شکل فهرست عام و در ۲۸ صفحه منتشر شده است (۸: ۹۷-۱۲۵). نمایه سوم نشریه مربوط به سال‌های ۱۳۷۶-۱۳۷۹ می‌باشد که توسط مهرداد نیکنام و حمیده بیرامی طارونی و همچون دو فهرست قبلی بصورت فهرست عام در ۶۲ صفحه تهیه و در شماره اول و دوم بهار و تابستان ۱۳۸۱ منتشر شده است (۹: ۷۱-۱۳۳).

در دو کتاب «نمایه مقاله‌های کتابداری و اطلاع‌رسانی» (۱۰: ۲۰۱ ص) خانم سیمین نیازی، و در کتاب آقای محمد فرح‌زاد با عنوان کتاب‌شناسی اطلاعات و ارتباطات (۱۱: ۵۵۹ ص) مقالات نشریه پیام کتابخانه نمایه شده است. همچنین در پایگاه اطلاعاتی تمام متن نشریات ادواری ایران نمایه نیز مقالات نشریه پیام کتابخانه در چارچوب سیاست این پایگاه ارائه شده است. در بررسی‌های بعمل آمده در ویرایش ۲۰۰۵ دو چکیده نامه معتبر حوزه کتابداری و اطلاع‌رسانی جهان یعنی LISA (۱۲) و ISTA (۱۳) مشخص شده است که مقالات این نشریه در این دو منبع نمایه نشده است و اصولاً در منبع اول تنها ۲۶ چکیده از مطالب مربوط به سال‌های ۱۹۷۳ تا ۱۹۷۸م نشریه نامه انجمن کتابداران ایران و در منبع دوم چکیده ۳۶ مقاله از نشریه فصلنامه کتاب مربوط به سال‌های ۲۰۰۰ تا ۲۰۰۱ م ارائه شده است. با بررسی ویرایش ۲۰۰۴ پایگاه اطلاعاتی بین‌المللی نشریات ادواری Ulrich (۱۴) مشخص شده که نشریه پیام کتابخانه در این منبع نیز معرفی نشده است. در خصوص معرفی و حضور ممتد این نشریه و سایر نشریات تخصصی در نمایه‌ها و راهنماهای تخصصی و عمومی بین‌المللی و فراهم آوردن زمینه لازم برای چنین حضوری در این منابع لازم است تلاش بیشتری از جانب مدیران و دست‌اندرکاران این نشریات صورت پذیرد. صفحه اختصاصی این نشریه در سایت راهنمای نشریات ایران (۱۵: www.magiran....) نیز تهیه شده و مطالب این نشریه هر چند با تأخیر ولی در هر صورت در این صفحه بصورت چکیده و اطلاعات کتاب‌شناختی ارائه می‌گردد.

تعداد شماره‌ها، صفحات، تیراژ و قیمت نشریه

از اولین شماره این مجله که در تابستان سال ۱۳۷۰ منتشر شد، تاکنون یعنی زمستان ۱۳۸۴ پنجاه و سه شماره از این

دست‌اندرکاران نشریه

در مورد دست‌اندرکاران اجرایی و علمی نشریه لازم به ذکر است که در مجموع نشریه در طول عمر ۱۴ ساله‌اش ۳ مدیر مسؤول، یک دبیر شورای نویسندگان، چهار مدیر اجرایی، یک سر ویراستار و ۳ ویراستار به خود دیده است.

جدول شماره ۲:

دست‌اندرکاران اجرایی و علمی نشریه

ردیف	نوع مسؤولیت	نام	محدوده فعالیت
۱	مدیر مسؤول	ابراهیم انصاری لاری	از شماره ۱ تا ۱۱
۲	مدیر مسؤول	مهدی معین‌فر	از شماره ۱۲ تا ۴۳
۳	مدیر مسؤول	محمدحسین ملک‌احمدی	از شماره ۴۴ تا ۵۳
۴	دبیر شورای نویسندگان*	مریم موسوی	از شماره ۱ تا ۳
۵	مدیر اجرایی	کمال‌الدین نصیری	از شماره ۱ تا ۳
۶	مدیر اجرایی	ابراهیم اسدی	از شماره ۴ تا ۴۳
۷	مدیر اجرایی	غلامرضا غفاری	از شماره ۴۴ تا ۵۱
۸	مدیر اجرایی	حجت اشرفی	از شماره ۵۲ تا ۵۳
۹	سر ویراستار**	عباس حری	از شماره ۴ تا ۲۱
۱۰	ویراستار	سیما وزیرنیا	از شماره ۴ تا ۵
۱۱	ویراستار	علی مزینانی	از شماره ۲۴ تا ۴۹***
۱۲	ویراستار ادبی	اعظم محمدی	از شماره ۵۰ تا ۵۳

* به این پست فقط در همین سه شماره در اطلاعات توصیفی نشریه اشاره شده است.
 ** به این پست فقط در همین ۲۱ شماره در اطلاعات توصیفی نشریه اشاره شده است.
 *** طبق اطلاعات مکتوب نشریه، پیام کتابخانه از شماره ۲۲ تا ۳۲ فاقد ویراستار بوده است.

وضعیت ظاهری نشریه

در انتشار نشریه از قطع ۲۱ در ۲۷ استفاده شده است. در مورد طرح روی جلد، انتشار نشریه را می‌توان به ۵ دوره تقسیم کرد:

۱. دوره اول که شامل شماره‌های اول تا هفتم می‌باشد. جلد یکپارچه با زمینه خطاطی شده با خط استاد محمد احصایی

۲. دوره دوم از شماره هشتم تا بیست و سوم با طرح روی جلد الهام گرفته از نشان رسمی هیأت امنای کتابخانه عمومی کشور. در این دوره در هر شماره اسامی تعدادی از نویسندگان و مترجمان بر روی جلد درج شده است.

۳. دوره سوم از شماره بیست و چهار تا سی و یک که با طرحی از دو جلد کتاب و درج نشان رسمی هیأت امنای کتابخانه‌های عمومی کشور در گوشه سمت راست بالای روی جلد به چاپ رسیده است. هم‌چنین در این دوره نیز اسامی تعدادی از مؤلفان و مترجمان بر روی جلد درج شده است.

۴. دوره چهارم از شماره سی و دو تا چهل و هفت که با چاپ عکسی از رایانه و کتاب در وسط صفحه، نشان رسمی هیأت امنای کتابخانه‌های عمومی کشور و درج اسامی تعدادی از مؤلفان و مترجمان بر روی جلد منتشر شده است.

۵. دوره پنجم که از شماره چهل و هشت شروع شده و تاکنون ادامه دارد. در این دوره شماره ۵۲-۵۳ نشریه از وضعیت ظاهری بسیار خوبی برخوردار شده است. در این دوره روی جلد نشریه با عکسی از نمای داخلی یک کتابخانه به همراه درج علامت هیأت امنای کتابخانه‌های عمومی کشور بر روی جلد در قطع کوچک و هم‌چنین درج تعدادی از عناوین مقالات ترجمه‌ای و تألیفی همکاران این شماره‌های نشریه برخورد می‌کنیم. هم‌چنین در شماره ۵۲ و ۵۳ با رنگ‌های تکراری جلد شماره‌های قبلی نشریه برخورد نمی‌کنیم بلکه با رنگ شوق برانگیز و چشم‌نواز قرمز گوجه‌ای و طراحی روی جلد و صفحه‌بندی حرفه‌ای نشریه برخورد می‌کنیم.

در همه دوره‌های مورد بررسی نشریه، در پشت جلد نشریه تنها به اطلاعات توصیفی مختصر نشریه به زبان انگلیسی، قیمت، و از زمان دریافت شماره استاندارد بین‌المللی نشریه یعنی از شماره ۲۲-۲۳ به درج این شماره بسنده شده است.

گیرد و در واقع تصاویر کمک زیادی به درک مطالب مقالات
نمایند و نه فقط به اشغال بی‌فایده فضای نشریه منجر شوند.

مثل:

س ۳، ش ۲ و ۳، ص ۱۰۳

س ۷، ش ۳، ص ۴۳ و ۴۹

س ۱۰، ش ۱، ص ۳۴ و ۳۹

یکدستی و یکپارچگی و رعایت استانداردها در ارائه استنادها،
چکیده‌ها و کلیدواژه‌های مقالات در نشریه مورد توجه قرار نگرفته
است. در حقیقت نشریه شیوه‌نامه و استانداردی که بعنوان روش
کار مطرح باشد، ارائه نداده است و در عمل نیز سردرگمی خاصی
در این زمینه در اکثریت قریب به اتفاق شماره‌های نشریه دیده
می‌شود. بعد از انتشار ۴۳ شماره در شماره ۴۴ و ۴۵ نشریه
شیوه‌نامه یک صفحه‌ای در نشریه درج می‌شود که از جمله
مطالب آن بحث نحوه درج استنادات، تهیه چکیده و کلیدواژه
می‌باشد. در حقیقت از همین شماره به بعد و بویژه در شماره
۵۲-۵۳ نشریه از هر حیث سامان منطقی‌تری می‌یابد.

اخبار و نامه‌ها

در بخش اخبار می‌توان این مجله را کم تحرک به حساب آورد،
زیرا در کل ۵۳ شماره نشریه تنها ۶۳۰ خبر به چاپ رسیده است
که بدین ترتیب سهم هر شماره ۱۲ خبر و سهم هر مجلد ۱۶
خبر است. خوشبختانه بافت اخبار به گونه‌ای است که سهم
اخبار مربوط به کتابخانه‌های عمومی چشمگیر است. البته
دست‌اندرکاران نشریه برای پربار نمودن این بخش می‌توانند
شبکه‌ای از کتابداران شاغل در کتابخانه‌های عمومی کشور را
که ارتباط سازمانی با این نشریه دارند بکار گیرند. هم‌چنین
اخبار زیادی در مورد کتابخانه‌های عمومی کشور در سایت‌های
اینترنتی خبرگزاری‌های داخلی ارائه می‌شود و ردیابی از آن‌ها در
بخش اخبار نشریه پیام کتابخانه کمتر دیده می‌شود.

اما در خصوص نامه‌ها لازم به ذکر است که تعداد
آن‌ها حدوداً دوازده فقره می‌باشد و این کارنامه بسیار
بد برای پیام کتابخانه می‌باشد. این نشریه به نحوی در
جامعه کتابداران حضور داشته که ردیابی کمی از کتابداران
کتابخانه‌های عمومی در آن دیده می‌شود. طرح مسائل
کتابخانه‌های عمومی کشور در نشریه‌ای که ارگان نهادی
است که متولی کتابخانه‌های عمومی کشور می‌باشد،
حداقل در قالب مکاتبه قطعاً انتظار نامعقولی نیست، بنابر
این دست‌اندرکاران نشریه خوب است در نظر داشته باشند
که رسالت این نشریه تنها طرح مسائل محض کتابداری
نیست، بلکه در اولویت اول در تمام ارکان نشریه لازم
است به کتابخانه‌های عمومی و کتابداران این کتابخانه‌ها
نظر داشته باشند.

حال آنکه می‌توان در این بخش از نشریه علاوه بر اطلاعات
مذکور ترجمه عناوین مطالب هر شماره و نام مؤلفان و مترجمان
را نیز اضافه کرد. جنس کاغذی که در صفحات میانی و جلد
نشریه بکار رفته به مرور بهتر شده است، به نحوی که هر چه
به سال‌های اخیر نزدیک می‌شویم کیفیت بالاتر رفته است.
تقسیم‌بندی مطالب در نشریه نیز در طول دوران مورد بررسی به
چند روش صورت گرفته است:

الف - شماره اول شامل کلیات، کتابداری، کتاب‌شناسی و
کتاب‌پردازی، کتاب‌گزاری

ب - شماره دوم شامل کتابداری، کتاب‌شناسی، معرفی
چند کتاب

ج - شماره چهارم شامل تنظیم فهرست مطالب در فهرست
مندرجات بدون هیچ دسته‌بندی خاص

د - شماره ۵ و ۶ شامل مقالات، گزارش، معرفی کتاب،
کتاب‌های تازه، اخبار، نامه‌ها.

دسته‌بندی رده «د» تا شماره ۴۶-۴۷ ادامه پیدا کرد و از
این شماره به بعد روش تنظیم مطالب نشریه به شیوه روش بکار
گرفته شده در شماره چهارم نشریه بازگشت. یعنی تنظیم مطالب
نشریه در فهرست مندرجات بدون هیچ دسته‌بندی خاص.

البته بکارگیری هر یک از روش‌ها باید از منطق خاص و
تعریف شده مشخص برخوردار باشد و تغییرات زیادی در طول
زمان به دسته‌بندی مطالب نشریه وارد نشود. در واقع دسته‌بندی
مطالب نشریه و مشخص بودن محدوده‌هایی از نشریه برای نوع
خاصی از مطالب راهنمای خوبی برای خوانندگان نشریه است.

نحوه صفحه‌بندی و استفاده از جداول و تصاویر در نشریه
می‌تواند بسیار بهتر از وضعیت حاضر باشد. در واقع لازم است
در بسیاری از موارد نمودارها و جداول را به ابعاد کوچک‌تری
درآورد و در نشریه چاپ کرد و در حقیقت لزومی ندارد همیشه
ابعاد تصاویر، جداول و نمودارها به همان اندازه‌ای که از مؤلف
دریافت شده در نشریه منتشر شود.

مثل:

س ۱۰، ش ۴، ص ۵۴

س ۱۲، ش ۳ و ۴، ص ۴۳ و ۴۹

س ۹، ش ۱، ص ۳۴ و ۳۹

هرچند صفحه‌بندی مطالب نشریه در قالبی دو ستونی و گاه
سه ستونی ارائه شده است، اما حاشیه‌بندی مطالب به گونه‌ای
است که حجم زیادی از فضای نشریه به هدر می‌رود، در حالی
که بخش‌های هم‌جوار همان صفحه پر از مطلب بصورت فشرده
تنظیم شده است.

در بسیاری از موارد تصاویر بکار گرفته شده در مقالات ساز
خود را می‌زنند و مطالب هم‌جوار این تصاویر ساز خود. بنابراین
لازم است در استفاده از تصاویر مرتبط دقت بیشتری صورت

نقدها و معرفی‌ها

در بخش معرفی کتاب، پیام کتابخانه به معرفی مختصر و گزارمانی کتاب‌ها پرداخته است و در انتخاب کتاب برای معرفی بیشتر کتاب‌های مرجع مدنظر بوده و تأکید خاصی بر معرفی منابع مربوط به کتابداری و اطلاع‌رسانی نیز ندارد. در واقع این نشریه در بخش معرفی کتاب از ثبات و پایداری خاصی برخوردار بوده و این بخش از پرکارترین و منظم‌ترین بخش‌های نشریه است. در مجموع در کل ۵۳ شماره نشریه پیام کتابخانه ۱۳۶۶ عنوان کتاب معرفی شده است که سهم هر شماره ۲۶ عنوان و هر مجلد ۳۴ عنوان می‌باشد. اما در حوزه نقد کتاب این نشریه چندان فعال نبوده است، البته شماره‌های اول و دوم این نشریه را می‌توان استثنا دانست، زیرا این دو شماره بیشتر صبغه نشریات ادبی و فرهنگی را داشته و به مقوله کتاب و کتابت و تألیف و ترجمه پرداخته است. اما در سایر شماره‌های نشریه به مقوله نقد توجه چندان نشده است و تعداد کتب نقد شده کمتر از تعداد انگشت‌های دو دست می‌باشد.

سرمقاله‌ها و سرمقاله‌نویسان

در مجموع ۴۰ سرمقاله و یادداشت سردبیری در طول دوران انتشار نشریه پیام کتابخانه تدوین و در این نشریه به چاپ رسیده است.

آقایان انصاری لاری و ملک‌احمدی در بین سه مدیر مسؤول نشریه دست به قلم بوده‌اند. آقای انصاری لاری سرمقاله‌های شماره اول تا چهارم نشریه را خود نگاشته‌اند و آقای ملک‌احمدی از ابتدای بعهده گرفتن مسؤولیت نشریه خود سرمقالات نشریه را می‌نگارند. سهم هر یک از سرمقاله‌نویسان را می‌توان در جدول ذیل مشاهده کرد:

جدول شماره ۳:

سرمقاله‌نویسان نشریه و تعداد سرمقالات

ردیف	نام	تعداد	درصد	رتبه
۱	ابراهیم انصاری لاری	۳	۷/۵	چهارم
۲	عباس حری	۱۱	۲۷/۵	دوم
۳	علی مزینانی	۲۰	۵۰	اول
۴	محمدحسین ملک‌احمدی	۵	۱۲/۵	سوم
۵	نامشخص	۱	۲/۵	پنجم
۵	۵	۴۰	۱۰۰	پنج

بیشترین سهم در تألیف سرمقاله در درجه اول با مرحوم دکتر علی مزینانی با ۲۰ سرمقاله و ۵۰ درصد سرمقالات می‌باشد. سرمقاله‌نویسان از منظر موضوعی در ۴۵ درصد از سرمقاله‌ها بصورت مستقیم به موضوع کتابخانه‌های عمومی پرداخته‌اند و در مابقی به موضوعات گوناگون دیگر در حوزه کتابخانه و کتابداری پرداخته‌اند.

مقالات

مقالات منتشره در نشریه را از نظر ساختار یا نوع نگارش می‌توان به دو نوع تقسیم کرد و سهم هر نوع از مقالات نیز در جدول ذیل بدست داده شده است:

جدول شماره ۴:

مقایسه مقالات نشریه از نظر ترجمه و تألیف

ردیف	نوع مقاله	تعداد	درصد	جایگاه
۱	تألیف	۲۵۸	۶۵	اول
۲	ترجمه	۱۴۰	۳۵	دوم
مجموع	۲	۳۹۸	۱۰۰	۲

از اطلاعات جدول فوق مشخص می‌شود که حدود دو سوم مقالات نشریه پیام کتابخانه در طول چهارده سال فعالیت از نوع تألیفی بوده و یک سوم مقالات از نوع ترجمه. اما در باب گرایش موضوعی مقالات نشریه پیام کتابخانه آقای اباذری می‌گوید: «کل مقالات منتشر شده در فصلنامه در ۴۶ موضوع کلی آورده شده است. بیشترین موضوع درباره کتابخانه‌ها (۴۶) مورد که ۹/۱۴ درصد مقالات را به خود اختصاص داده است. پس از آن موضوع اطلاعات، اطلاع رسانی و ابزارهای آن (۳۶ مورد) که ۷/۱۱ درصد می‌باشد» (۵: ۳۷-۴۱). بر اساس این پژوهش مقالاتی که بصورت مستقیم در آن‌ها به کتابخانه‌های عمومی پرداخته شده است ۱۶ مورد می‌باشد و در مجموع ۵/۲ درصد از مقالات را به خود اختصاص داده است. البته لازم به ذکر است پژوهش آقای اباذری مربوط به شماره‌های منتشره نشریه پیام کتابخانه در سال‌های ۱۳۷۰ تا ۸۰ می‌باشد.

با مروری بر عناوین سیاهه شده مقالات و گزارش‌های پیام کتابخانه در این پژوهش و عنایت به جدول شماره ۵ از پژوهش آقای اباذری می‌توان ادعا کرد نشریه به هسته اصلی فعالیتش یعنی کتابخانه‌های عمومی توجه لازم را نداشته است. البته شاید این عدم توجه در بخش گزارش‌ها و اخبار کمتر باشد، ولی در بخش مقالات که مهم‌ترین بخش نشریه می‌باشد این کم‌توجهی بسیار بارز است.

جدول ۵: توزیع فراوانی موضوعات مقالات*

موضوعات (الفبایی)	تعداد	درصد	موضوعات (الفبایی)	تعداد	درصد
آموزش و پرورش	۴	۱/۳	سوادآموزی	۴	۱/۳
ادبیات عامیانه	۱	۰/۳	فهرست‌نویسی	۷	۲/۲
ادبیات کودکان	۹	۲/۹	رایانه	۵	۱/۶
ارتباط	۱	۰/۳	کتابخانه‌ها	۴۶	۱۴/۹
استانداردها	۱	۰/۳	کتابخانه‌های دانشگاهی	۱۷	۵/۵
اصطلاحنامه‌ها	۱	۰/۳	کتابخانه‌های روستایی	۲	۰/۶
اطلاعات، اطلاع‌رسانی و ابزارهای آن	۳۶	۱۱/۷	کتابخانه‌های عمومی	۱۶	۵/۲
امانت بین کتابخانه‌ای	۵	۱/۶	کتابخانه‌های کودکان	۵	۱/۶
انتشارات	۶	۱/۹	کتابداران	۲	۰/۶
انتقال اطلاعات	۲	۰/۶	کتابداری	۱۷	۵/۵
اینترنت	۱۲	۳/۹	کتاب‌شناسی‌ها	۴	۱/۳
بانک‌های اطلاعاتی	۳	۰/۹	مراجعات	۱	۰/۳
پروانه اختراعات	۱	۰/۳	مرجع	۹	۲/۹
پست و پست تصویری	۲	۰/۶	مدلاین	۱	۰/۳
تکنولوژی اطلاعات	۵	۱/۶	مطالعه	۷	۲/۲
چکیده نویسی	۱	۰/۳	معلولان	۵	۱/۶
حق مؤلف	۲	۱/۳	منابع تحقیق	۲	۰/۶
ذخیره و بازیابی اطلاعات	۱۳	۴/۲	منابع اطلاعاتی	۲	۰/۶
رده‌بندی	۵	۱/۶	نشریات ادواری	۸	۲/۶
زندانیان	۱	۰/۳	نمایه‌سازی	۴	۱/۳
سرعنوان‌های موضوعی	۲	۰/۶	نوسوادلان	۴	۱/۳

* برگرفته از مقاله آقای ابادری

در انتخاب و چاپ مقالات تألیفی در نشریه پیام کتابخانه گرایش و سبک خاصی دیده نمی‌شود. در واقع چه از نظر سطح کیفی و چه از نظر حوزه موضوعی، مقالات بسیار متنوعی و در سطوح کیفی و کمی متفاوت در این نشریه به چاپ رسیده است. بعد از گذشت ۱۴ سال از عمر نشریه و رشد کمی و کیفی در حوزه‌های پژوهشی و آموزشی کتابداری و اطلاع‌رسانی ایران، همچون بسیاری از نشریات تخصصی این رشته در داخل کشور، لازم است دست‌اندرکاران نشریه در عمل گرایش تخصصی‌تری با رویکرد توجه ویژه به کتابخانه‌های عمومی بطور اعم و کتابخانه‌های عمومی ایران به طور اخص داشته باشند و با بکارگیری سیاست‌های قوی و ابزارهای مادی و معنوی به جذب همکاری هر چه بیشتر کتابداران و اطلاع‌رسانان خبره و دانشجویان و نسل جدیدی از محققان و پژوهشگران علاقه‌مند این حوزه جان تازه‌ای به این نشریه داده شود تا کتابداران و اطلاع‌رسانان به این نشریه بعنوان منبع و مرجع اصلی کسب اطلاعات در حوزه کتابخانه‌های عمومی بنگرند.

بی‌برنامگی اشاره شده در سطور قبل در چاپ مقالات ترجمه‌ای نیز دیده می‌شود. در واقع نشریه در جذب ترجمه‌ها بیشتر حالت انفعالی داشته است، هر چند می‌توان ادعا کرد که قریب به اتفاق نشریات تخصصی کتابداری فارسی از سیاست منسجم و هدفمند در جذب مقالات ترجمه‌ای برخوردار نیستند. در این خصوص مجله پیام کتابخانه نیز از قافله عقب نمانده است. البته در سال‌های اخیر گرایش نشریات تخصصی کتابداری فارسی در چاپ شماره‌های ویژه که اختصاص به موضوعات خاصی دارند در داخل کشور و در این حوزه تخصصی حرکتی نوآورانه می‌باشد. از زمره پیشگامان این نشریه‌ها مجله سرزنده و پرتحرک کتاب ماه کلیات - که نشریه تخصصی نقد کتاب در حوزه کلیات می‌باشد، ولی با حضور پر رنگ کتابداران هیمنه یک نشریه تخصصی کتابداری و اطلاع‌رسانی را دارا می‌باشد - مجله اطلاع‌شناسی و فصلنامه کتاب را می‌توان نام برد. در نشریات نامبرده مطالب ویژه‌نامه چه مطالب ترجمه‌ای و چه مطالب تألیفی گرایشی بسیار روشن به موضوع ویژه‌نامه دارند و فصلنامه پیام کتابخانه نیز می‌تواند از این سیره پیروی کند. چند نمونه از ویژه‌نامه‌های منتشره نشریات تخصصی حوزه کتابداری و اطلاع‌رسانی در اینجا ارائه می‌شود:

الف - مجله اطلاع‌شناسی

۱. ویژه‌نامه ربط، شماره ۵، پاییز ۱۳۸۳.

۲. ویژه‌نامه ارتباطات علمی، شماره ۶، زمستان ۱۳۸۳.

ب- کتاب‌ماه کلیات

۱. ویژه‌نامه مسائل آموزش کتابداری، شماره ۹۰ - ۹۱،

خرداد و تیر ۱۳۸۴.

۲. ویژه‌نامه مدیریت کتابخانه‌ها و مراکز اطلاع‌رسانی دانشگاهی و تحقیقاتی، شماره ۸۳، آذر ۱۳۸۳.

ج - فصلنامه کتاب

۱. ویژه‌نامه مدیریت دانش و مدیریت در کتابخانه‌ها و مراکز اطلاع‌رسانی، شماره ۵۹، پاییز ۱۳۸۳.

۲. ویژه‌نامه نمایه‌سازی دستی و ماشینی، چکیده‌نویسی، اصطلاحنامه‌ها، انتولوژی‌ها، در دست انتشار در شماره ۶۴، زمستان ۱۳۸۴.

گزارش‌ها

در تعریف واژه گزارش فرهنگ فشرده کتابداری و اطلاع‌رسانی (۱۷: ص ۱۷) می‌نویسد: «پیشینه رسمی فعالیت‌های سازمانی خاص با جزئیات فعالیت‌های ویژه و هم‌چنین ترجمه فارسی و تحت وب فرهنگ ODLIS (۱۸: http://lu.com... با عنوان فرهنگ توصیفی اطلاع‌رسانی (۱۹: http://www.irandoc.....) در این خصوص آورده است» در معنای عام‌تر، هرگونه گزارش رسمی از رخ داده‌ها یا اطلاعات مرتبط با یک رویداد یا پدیده خاص، که گاهی با فواصل زمانی منظم ارائه می‌شود». در مجموع ۲۴۳ عنوان گزارش در نشریه پیام کتابخانه در دوران فعالیت ۱۴ ساله منتشر شده است که سهم هر شماره نشریه ۵ گزارش و سهم هر مجلد ۶ گزارش می‌باشد. البته به نظر می‌رسد در درج مطالب در بخش گزارش همچون موارد قبل برنامه و استاندارد خاصی رعایت نشده است، به گونه‌ای که بخش عمده‌ای از مطالب منتشره در بخش گزارش‌ها ابداً از نوع گزارش نبوده‌اند و بیشتر مقالات کوتاهی بوده‌اند که شاید به همین علت حکم گزارش برای آن‌ها صادر شده است یا اینکه تصمیم و سلیقه شخصی و نانوشته دست‌اندرکاران نشریه نشان گزارش بودن را بر پیکر برخی مطالب حک نموده است.

در همین راستا سعی شده است آن دسته از گزارش‌هایی که ویژگی یک گزارش را ندارند، اما در بخش گزارش‌های این نشریه به چاپ رسیده‌اند تفکیک گردد. در واقع در نشریه هیچ تعریف و معیاری برای گزارش ارائه نشده است. از دیدگاه نظری به نظر می‌رسد برای این نشریه تعریف خاصی برای گزارش وجود ندارد یا چنانکه وجود دارد در بخش سیاست‌گذاری و شیوه‌نامه این نشریه بدان اشاره‌ای نشده است و حس می‌شود بیشتر سلیقه‌های شخصی و الزامات نامشخص و ناپایدار سبب تفکیک مطالب به گزارش و غیر گزارش در این نشریه شده است.

در هر صورت چنانچه گزارش در یک دایره وسیع شامل شرح و توصیف و نه تحلیل و جمع‌بندی و نتیجه‌گیری درخصوص یک مقوله، واقعه، رویداد، پدیده، موضوع، فرد

و... باشد، از بین مطالب مندرج در بخش گزارش‌های نشریه پیام کتابخانه حجم قابل توجهی از مطالب قابل تفکیک شدن و انتقال به بخش مقالات می‌باشند.

جدول شماره ۶:

مقایسه گزارش‌های مندرج در نشریه از نظر میزان انطباق یا عدم انطباق با ویژگی‌های یک گزارش

ردیف	نوع گزارش	تعداد	درصد	جایگاه
۱	گزارش‌های مرتبط	۱۶۵	۶۷	اول
۲	گزارش‌های غیر مرتبط	۷۸	۳۳	دوم
مجموع	۲	۲۴۳	۱۰۰	۲

در مجموع از ۲۴۳ عنوان مطلب مندرج در بخش گزارش‌های با توجه به تعریف پیشگفته تنها ۱۶۵ عنوان یعنی ۶۸ درصد گزارش واقعی می‌باشند و مابقی یعنی ۷۸ عنوان یا ۳۲ درصد در واقع گزارش نیستند. همچنین ۲۹ عنوان از گزارش‌ها یعنی ۱۲ درصد ترجمه‌ای می‌باشند و ۸۸ درصد یعنی ۲۲۲ عنوان از گزارش‌ها تألیفی هستند. در خصوص گفت‌وگو و نظرخواهی از اهالی این حوزه، نشریه فعالیت با دوام و با برنامه‌ای نداشته است. هر چند نظرخواهی از پژوهشگران حوزه ترجمه در شماره تابستان ۱۳۷۰، و نظرخواهی از پژوهشگران حوزه کتابداری و اطلاع‌رسانی در خصوص کتابخانه عمومی و توسعه فرهنگی در شماره تابستان و پاییز ۱۳۷۱، و در خصوص آموزش کتابداران در ایران در شماره زمستان ۱۳۷۲ نقاط روشن و برجسته عملکرد نشریه می‌باشد. غیر از این سه مورد، دو تا سه مورد گفت‌وگو دیگر نیز در نشریه انجام شده است.

نویسندگان و مترجمان

نشریه پیام کتابخانه در خصوص ملزم نمودن مؤلفان و مترجمان در درج مشخصات تحصیلی، علمی و وابستگی سازمانی حرفه‌ای آن‌ها موفق عمل نکرده است به گونه‌ای که برای ارزیابی وضعیت مؤلفان و مترجمان در این پژوهش همان‌گونه که مشاهده می‌شود در بسیاری از موارد این نوع اطلاعات مربوط به مؤلفان و مترجمان نامشخص است یا بسیاری از مقالات و بویژه گزارش‌ها فاقد نام مؤلف یا مترجم می‌باشند. در این پژوهش نگارنده به اطلاعات شخصی که از مؤلفان و مترجمان این نشریه داشته، و به علت ارتباطات حرفه‌ای که کم نیز نبوده مراجعه نکرده و فرض را بر این گذاشته که یک پژوهشگر یا یک علاقه‌مند بی‌اطلاع یا کم‌اطلاع از این موارد در حال بررسی این مقوله است و در حالت معقول نیز لازم است به اطلاعات مکتوب و مستند مراجعه کرد نه مسائل ذهنی و فردی

شخص پژوهشگر.

جدول شماره ۷: مقایسه وضعیت شغلی مؤلفان و مترجمان

ردیف	وضعیت کاری	تعداد	درصد	جایگاه
۱	دانشجو	۵۳	۸	چهارم
۲	عضو هیأت علمی	۱۶۱	۲۳	دوم
۳	کتابدار	۱۱۵	۱۶	سوم
۴	مطالب بدون نام مؤلف و مترجم یا با مؤلفان و مترجمان بدون درج وضعیت کاری	۳۶۹	۵۳	اول
مجموع	۴	۶۹۸	۱۰۰	چهارم

طبق اطلاعات جدول شماره ۷ بیست و سه درصد از مؤلفان و مترجمان مقالات و گزارش‌ها یعنی ۱۶۱ نفر عضو هیأت علمی می‌باشند و شانزده درصد یعنی ۱۱۵ نفر کتابدار شاغل در نهادهای اطلاع‌رسانی و کتابخانه‌های کشور هستند. هشت درصد یعنی ۵۳ نفر از مؤلفان و مترجمان و دانشجویان به تحصیل در حوزه کتابداری و اطلاع‌رسانی شاغل هستند. پنجاه و سه درصد دیگر یعنی ۳۶۹ نفر یا اطلاعات مربوط به وضعیت شغلی خویش را ارائه ندادند، یا اصل مطلب بدون نام مؤلف و مترجم در نشریه منتشر شده است. در مجموع به خوبی دیده می‌شود که اعضای هیأت علمی تحرک، حضور و الزام بیشتری جهت پژوهش و ارائه نتایج پژوهش خویش در نشریات تخصصی این حوزه را دارا هستند. اما برتری کتابداران شاغل در کتابخانه‌ها بر دانشجویان شاغل به تحصیل در این حوزه نکته تفکر برانگیزی است و شاید علت این باشد که برخی از کتابداران شاغل در حین کار به امر تحصیل نیز می‌پردازند، بنابراین به نوعی از رسته دانشجویان نیز باشند، یا نشان‌دهنده کم تحرکی دانشجویان به نسبت کتابداران شاغل به کار در امر پژوهش باشد.

جدول شماره ۸: مقایسه رشته تحصیلی مؤلفان و مترجمان

ردیف	رشته تحصیلی	تعداد	درصد	جایگاه
۱	غیر کتابدار	۲۲	۳	سوم
۲	کتابدار	۲۴۰	۳۴	دوم
۳	مطالب بدون نام مؤلف و مترجم یا با مؤلفان و مترجمان بدون درج رشته تحصیلی	۴۳۶	۶۳	اول
مجموع	۳	۶۹۸	۱۰۰	سه

نداده‌اند، یا اصل مطلب بدون نام مؤلف و مترجم در نشریه منتشر شده است. شاید بتوان گفت به علت کم بودن تعداد فارغ‌التحصیلان دوره دکتری تخصصی رشته کتابداری و اطلاع‌رسانی در ایران درصد همکاری کتابداران این مقطع با نشریه کمتر از مقطع کارشناسی ارشد است، ولی فعال بودن دانشجویان و کتابداران در سطح کارشناسی نکته بسیار مثبت و جالبی است.

جدول شماره ۱۰:

مؤلفانی که همکاری بیشتری با نشریه پیام کتابخانه در طول ۱۴ سال داشته‌اند

ردیف	نام مؤلفان	تعداد مقالات تألیفی
۱	زهره میرحسینی	۱۴ عنوان
۲	احمد شعبانی	۱۳ عنوان
۳	مهرداد نیکنام، ابوالفضل هاشمی	هر کدام ۷ عنوان
۴	موسی جعفر بیگلر، موسی، زهرا موسوی‌زاده	هر کدام ۶ عنوان
۵	سعید اکبری نژاد، سعید غفاری، غلامرضا فدایی عراقی، ثریا قزل‌ایاق، فردین کولانیان، علی مزینانی	هر کدام ۵ عنوان
مجموع	۱۳ نفر	۸۹ عنوان

با عنایت به اطلاعات جدول شماره ۱۰ مشخص می‌شود که خانم دکتر زهره میرحسینی و آقای دکتر احمد شعبانی بیشترین همکاری را در زمینه تألیف مقاله و گزارش با نشریه پیام کتابخانه داشته‌اند و در مجموع ۸۹ عنوان از مقالات یعنی ۲۳ درصد توسط ۱۳ کتابدار ذکر شده در جدول شماره ۱۰ برای نشریه تدوین شده است.

طبق اطلاعات حاصل از جدول شماره ۸ سی و چهار درصد یعنی ۲۴۰ نفر از مؤلفان و مترجمان همکار با نشریه در طول دوره ۱۴ ساله مورد بررسی، تخصص در رشته کتابداری و اطلاع‌رسانی داشته‌اند و سه درصد یعنی ۲۲ نفر افراد متخصص در سایر حوزه‌ها بوده‌اند. شصت و سه درصد باقیمانده یعنی ۴۳۶ نفر یا مشخصات مربوط به رشته تخصصی خویش را ارائه نکرده‌اند، یا اصل مطلب بدون نام مؤلف و مترجم در نشریه منتشر شده است. البته تحرک و حضور بیشتر افراد متخصص یک حوزه در نشریه تخصصی آن حوزه امری بدیهی است و چنانکه خلاف آن رخ دهد برای آن حوزه و متخصصان آن باید نگران بود.

جدول شماره ۹:

مقایسه درجه تحصیلی مؤلفان و مترجمان

ردیف	نوع مدرک	تعداد	درصد	جایگاه
۱	کاردان	۰	۰	ششم
۲	کارشناس	۴۳	۶	پنجم
۳	کارشناس ارشد	۸۵	۱۲	دوم
۴	دکتر	۵۳	۸	چهارم
۵	دانشجو	۷۲	۱۰	سوم
۶	مطالب بدون نام مؤلف و مترجم یا با مؤلفان و مترجمان بدون درج مدرک تحصیلی	۴۴۵	۶۴	اول
مجموع	۶	۶۹۸	۱۰۰	شش

طبق اطلاعات جدول شماره ۹ بیشترین تعداد مؤلفان و مترجمان همکار با نشریه یعنی دوازده درصد یعنی ۸۵ نفر دارای مدرک تحصیلی کارشناسی ارشد می‌باشند. در درجه بعد دانشجویان این رشته دارای مقام دوم با رقم ده درصد یعنی ۷۲ نفر می‌باشند. مؤلفان و مترجمان در رده دکتری تخصصی با هشت درصد یعنی ۵۳ نفر در رتبه سوم و کارشناسان با شش درصد یعنی ۴۳ نفر در رتبه چهارم قرار می‌گیرند. هیچ کدام از کتابداران در سطح کاردانی در دوره چهارده ساله فعالیت نشریه حضور مکتوب در نشریه نداشته‌اند. شصت و چهار درصد دیگر یعنی ۴۴۵ نفر یا مشخصات مربوط به مدرک تحصیلی خویش را ارائه

جدول شماره ۱۱:

مترجمانی که همکاری بیشتری با نشریه پیام کتابخانه در طول ۱۴ سال داشته‌اند

ردیف	نام مترجمان	تعداد ترجمه‌ها
۱	علی مزینانی	۱۰
۲	علی شکویی	۶
۳	سعید غفاری، عباس گیلوری	هر کدام ۵ عنوان
۴	جواد بشیری، نجلا حریری	هر کدام ۴ عنوان
۵	اسدالله آزاد، آتش جعفرنژاد، حمیدرضا جمالی مهمویی، زهرا سیف‌کاشانی، احمد شعبانی، پرویز عازم، فردین کولائیان، حسین مختاری‌معمار، زهره میر حسنی، فاطمه میرخان، محسن نوکاریزی	هر کدام ۳ عنوان
مجموع	۱۷ نفر	۶۷ عنوان

کتابداری ایران از تجربیات حرفه‌ای ایشان سفر به جوار رفیق اعلی را برگزید، در دو دوره متفاوت و در بیش از ۹۰ درصد زمان حیات پیام کتابخانه سکان هدایت این نشریه را برعهده داشته‌اند. ارزیابی نقش این دو کتابدار ایرانی و سایر کتابدارانی که در حوزه نشریات تخصصی کتابداری و اطلاع‌رسانی فارسی نقش آفرین بوده‌اند خود موضوع پژوهشی دیگر است.

۵. پیشکسوتی در بسترسازی برای پرورش و تربیت نسلی جدید از کتابداران پژوهشگر ایرانی و ظهور مکتوب تجربیات ارزشمند کتابداران نسل‌های قبل

۶. انتشار به موقع نمایه‌های نشریه در فاصله‌های زمانی مناسب
۷. داشتن بخش معرفی کتاب فعال و صاحب سبک با سابقه ۱۴ سال فعالیت ممتد

چالش‌ها

۱. تأخیر جانفرسا در انتشار نشریه و در حقیقت یکی از اصلی‌ترین مشکلات این نشریه تأخیر بسیار زیاد در انتشار هر شماره می‌باشد، به نحوی که شیوه انتشار این نشریه بیشتر به گاهنامه می‌ماند تا فصلنامه. این تأخیر نمود خود را در انتشار ۵۳ شماره نشریه در ۴۰ شماره بوضوح نشان داده است. اکنون که این مطلب در دست نگارش می‌باشد دی ۱۳۸۴ است، در حالی که آخرین شماره منتشره نشریه مربوط به بهار و تابستان ۱۳۸۳ می‌باشد. البته تأخیراتی بسیار طولانی‌تر از این حالت نیز در انتشار این نشریه رخ داده است. در خصوص تأخیر در انتشار نشریات تخصصی کتابداری، بعد از دفتر کتابداری، پیام کتابخانه در رتبه دوم قرار دارد. البته سایر نشریات کتابداری نیز سابقه چندان درخشانی در این زمینه ندارند.

۲. کوتاهی نشریه در گرایش دامنه‌دار به موضوع کتابخانه‌های عمومی بطور اعم و کتابخانه‌های عمومی ایران به طور اخص.

۳. سردرگمی نشریه در انتخاب موضوع یا عدم گرایش موضوعی و شکلی و ساختاری نشریه در انتخاب و نشر مقالات و گزارش‌ها.

۴. عدم التزام نشریه در رعایت شیوه‌نامه‌ای استاندارد برای تدوین مقالات و گزارش‌ها چه از نظر نگارش و چه از نظر ارائه و درج اطلاعات فردی مؤلفان و مترجمان مقالات و گزارش‌ها. همچنین در بخش فهرست مندرجات نشریه در بسیاری از موارد نام مؤلفان مقالات و گزارش‌های ترجمه‌ای درج نشده و به درج نام مترجمان اکتفا شده است.

۵. بخش معرفی و نقد پژوهش‌های پایان‌نامه‌ای، کتب، نشریات، مقالات و سایت‌های حوزه کتابخانه‌های عمومی در نشریه وجود ندارد.

۶. بخش گفت‌وگو در نشریه به غیر از چند استثنا بخش کم تحرک و افسرده‌ای است. در خصوص گفت‌وگو و نظرخواهی از اهالی این حوزه نشریه فعالیت با دوام و با برنامه‌ای نداشته است. هر

با عنایت به اطلاعات جدول شماره ۱۱ مشخص می‌شود بیشترین همکاری با نشریه پیام کتابخانه در زمینه ترجمه مقاله و گزارش توسط مرحوم دکتر علی مزینانی و دکتر علی شکویی صورت گرفته است. در مجموع ۶۷ عنوان از مقالات و گزارش‌های ترجمه‌ای منتشره در نشریه در طول دوره مورد بررسی یعنی ۴۰ درصد توسط ۱۷ کتابدار ذکر شده در جدول شماره ۱۱ ترجمه شده است.

امتیازات و چالش‌های فصلنامه پیام کتابخانه

امتیازات

۱. تداوم انتشار

۲. قیمت کم نوسان و مناسب

۳. پیشکسوتی در نشریات تخصصی حوزه کتابداری و اطلاع‌رسانی

در دوران بعد از انقلاب اسلامی

۴. همکاری خوب با کتابداران با تجربه و ورزیده در مدیریت و اداره نشریه. هرچند سردبیران و مدیران مسؤول این نشریه کتابدار نبوده‌اند، ولی خوشبختانه کتابداری متفکر، با تجربه و آگاه همچون دکتر عباس حری و کتابداری توانمند، دلسوز و پرتلاش همچون مرحوم دکتر علی مزینانی که در ابتدای دوران بهره‌گیری جامعه

چند نظر خواهی از مترجمان برجسته و پژوهشگران حوزه ترجمه در شماره تابستان ۱۳۷۰، و نظر خواهی از پژوهشگران حوزه کتابداری و اطلاع‌رسانی در خصوص کتابخانه عمومی و توسعه فرهنگی در شماره تابستان و پاییز ۱۳۷۱، و در خصوص آموزش کتابداران در ایران در شماره زمستان ۱۳۷۲ نقاط روشن و برجسته عملکرد نشریه می‌باشد. غیر از این سه مورد دو تا سه مورد گفت‌وگوی دیگر نیز در نشریه انجام شده است.

۷. بخش نامه‌ها فعال نیست و بخش اخبار از تحرک کافی برخوردار نیست.

۸. عملکرد نامناسب در تقسیم‌بندی مطالب نشریه و سوق دادن بخش قابل توجهی از مقالات کوتاه و بعضاً بلند نشریه به بخش گزارش‌ها، در واقع چنانچه مطالب برخی از بخش‌ها در برخی از شماره‌ها کم یا زیاد شود بهتر است از اینکه مطالب ناهماهنگ با یک بخش را در آن گنجانند و به ساختار کلی نشریه صدمه وارد کرد.

۹. عدم اقدام لازم دست‌اندرکاران نشریه در معرفی نشریه و ارائه چکیده مطالب آن در منابعی نظیر LISA-ISTA-ERIC و ULRICH. معرفی بموقع نشریه در این گونه منابع در واقع جایگاه بین‌المللی این نشریه در حوزه نشریات کتابداری و اطلاع‌رسانی را تحکیم خواهد نمود و هم‌چنین به شناخت کتابداران دنیا از کتابداران و کتابداری ایران منجر خواهد شد.

۱۰. در بیشتر موارد تصاویر و عکس‌های در نظر گرفته شده برای مطالب نشریه نامناسب است و وجود تصاویر تداعی‌کننده فضای غیر ایرانی کاملاً ملموس می‌باشد. دقت بیشتر در این خصوص بر غنای نشریه خواهد افزود.

۱۱. در همه شماره‌های منتشره در پشت جلد نشریه تنها به اطلاعات توصیفی مختصر نشریه به زبان انگلیسی، قیمت و از زمان دریافت شماره استاندارد بین‌المللی نشریه یعنی از شماره ۲۲-۲۳ به درج این شماره بسنده شده است. حال آنکه می‌توان در این بخش از نشریه علاوه بر اطلاعات مذکور ترجمه عناوین مطالب هر شماره و نام مؤلفان و مترجمان را نیز اضافه کرد.

در پایان ضمن امیدواری به تلاوم روزافزون فعالیت هیأت امنای کتابخانه‌های عمومی کشور در راستای فراهم‌آوری امکانات و شرایط بهتر ارائه خدمات فرهنگی و تأثیرگذار کتابخانه‌های عمومی ایران عزیز، مشتاقیم فعالیت ارزشمند این نهاد در زمینه انتشار فصلنامه پیام کتابخانه نیز سال‌ها پایدار باشد و این تلاش کوچک نگارنده، کمک کار دست‌اندرکاران نشریه باشد.

منابع:

۱. نوروزی چاکلی، عبدالرضا. «بررسی عملکرد شش ساله مجله کتاب ماه کلیات»، کتاب ماه کلیات، ماهنامه تخصصی اطلاع‌رسانی و نقد و بررسی کتاب، سال ششم، شماره دوازدهم، آذرماه ۱۳۸۲، ص ۱۸-۴۱.
۲. کولائی، فردین. «نگاهی به عملکرد خبرنامه انجمن: عملکرد

انجمن کتابداری و اطلاع‌رسانی (اکتا) در حوزه ارتباطات عمومی و علمی»، کتاب ماه کلیات، ماهنامه تخصصی اطلاع‌رسانی و نقد و بررسی کتاب، سال هشتم، شماره ششم و هفتم، خرداد و تیر ۱۳۸۴، ص ۱۴۲-۱۵۵.

۳. سلطانی، پوری؛ راستین، فروردین. دانشنامه کتابداری و اطلاع‌رسانی. تهران، فرهنگ معاصر، ۱۳۷۹، ص ۲۳۵-۲۳۶.

۴. یادداشت، به جای سرمقاله/ ابراهیم انصاری لاری، پیام کتابخانه، سال اول، شماره اول، تابستان ۱۳۷۰، ص ۲-۳

۵. اباذری، محمد رضا. «بررسی فصلنامه پیام کتابخانه از ابتدای انتشار تا پایان سال یازدهم». فصلنامه پیام کتابخانه، شماره اول و دوم، بهار و تابستان، ۱۳۸۱، ص ۳۷-۴۱.

۶. سلطانی، شیفته. «آشنایی با مجلات کتابداری ایران». فصلنامه کتاب، دوره نهم، شماره ۱۵ (بهار ۱۳۷۷)، ص ۶۵-۸۷.

۷. نیکنام، مهرداد؛ مؤمنین، فرنوش. «فصلنامه پیام کتابخانه سال اول تا سوم (۱۳۷۰-۱۳۷۲) - فهرست». فصلنامه پیام کتابخانه، شماره سوم و چهارم، پاییز و زمستان، ۱۳۷۴، ص ۸۶-۱۴۵.

۸. نیکنام، مهرداد؛ سوداگر، لیلی. «فصلنامه پیام کتابخانه سال چهارم تا ششم (۱۳۷۳-۱۳۷۵) - فهرست». فصلنامه پیام کتابخانه، شماره دوم، تابستان، ۱۳۷۶، ص ۹۷-۱۲۵.

۹. نیکنام، مهرداد؛ بیرامی طارونی، حمیده. «فصلنامه پیام کتابخانه سال هفتم تا دهم (۱۳۷۶-۱۳۷۹) - نمایه». فصلنامه پیام کتابخانه، شماره اول و دوم، بهار و تابستان، ۱۳۸۱، ص ۷۱-۱۳۳.

۱۰. نیازی، سیمین. «نمایه مقاله‌های کتابداری و اطلاع‌رسانی». تهران: نشر کتابدار، ۱۳۷۸، ص ۲۰۱.

۱۱. فرح زاد، محمد. «کتاب‌شناسی ارتباطات و اطلاعات». تهران: کتابخانه ملی جمهوری اسلامی ایران، ۱۳۷۳، ص ۵۵۹.

12. Library and Information Science Abstract-2005

13. Information Science Technology Abstract-2005.

14. Ulrichs Plus on disc-2004

15. <http://www.magiran.com>

۱۶. بخاطر تلفیق ۱۳ شماره از ۵۳ شماره نشریه در برخی شماره‌های دیگر، به سبب تأخیر در انتشار، بدین ترتیب ۵۳ شماره نشریه در ۴۰ مجلد منتشر شده است.

۱۷. کینن، استلا. فرهنگ فشرده علوم کتابداری و اطلاع‌رسانی، ترجمه و تدوین: فاطمه اسدی گرکانی: مقابله و ویرایش: عبدالحسین آذرنگ، تهران: نشر کتابدار، ۱۳۷۸، ص

18. <http://lu.com/odlis/>

19. <http://www5.irandoc.ac.ir/odlis/MainDic.aspx?langid=2&CharId=26>